

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Ģimenes Lietas Un Mantojums](#) > [Mantojums](#) > [Ierobežojumi Attiecībā Uz Mantošanu](#) —
[Īpašie Noteikumi](#) > France

Ierobežojumi attiecībā uz mantošanu — īpašie noteikumi

Saturu nodrošina

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Vai saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem ir īpaši noteikumi, kas saistībā ar saimnieciskiem, ģimenes vai sociāliem apsvērumiem nosaka ierobežojumus attiecībā uz attiecīgajā dalībvalstī esoša nekustamā īpašuma, dažu uzņēmumu un citu īpašu mantas kategoriju mantošanu vai to ietekmē?

Francijā pastāv īpaši noteikumi, kas atkāpjas no vispārējām mantojuma tiesībām gan attiecībā uz mantošanas kārtību (*dévolution successorale*) (1), gan attiecībā uz mantojuma dalīšanu (*partage successoral*) (2).

1. Īpaši noteikumi par mantošanas kārtību

Mantošanas kārtība ir mehānisms, saskaņā ar kuru tiek norādītas personas, kas manto mirušā atstāto mantojumu.

Francijas tiesību aktos un judikatūrā ir paredzēti īpaši noteikumi par mantošanas kārtību, lai ņemtu vērā konkrētu veidu mantas īpatnības. Tie attiecas uz turpmāk minētajiem mantas veidiem.

Dzimtas īpašums

Īpašie noteikumi par dzimtas īpašumu (*souvenirs de famille*) ir noteikti judikatūrā.

Dzimtas īpašums ir ģimenes priekšmeti, kuru vērtība ir galvenokārt personiska un subjektīva, piemēram, vēstules ģimenei, portreti, mēbeles, uz kurām ir ģimenes ģerbonis, utt. Šīs mantas "ir dzimtas vēstures liecinieces" un tādējādi ir "emocionāls, nevis finansiāls mantojums, kura nozīme ģimenes acīs ir tik liela, ka ir nepieciešams to tālāknodošanai piemērojamos noteikumus sakārtot īpašā veidā, galvenokārt tādēļ, lai tās netiktu izklaidētas tā, ka zūd to vērtību noteicošais ģimeniskais aspekts" (*Grimaldi, M., Droit patrimonial de la famille, Dalloz Action, 7th edition 2021/2022, No 235.221*).

Saskaņā ar judikatūru (sk. jo īpaši [1. civillietu tiesas kolēģijas 1978. gada 21. februāra spriedumu apelācijas lietā Nr. 76-10.561, publicēts Biļetenā](#)) uz šo mantu neattiecas Civilkodeksā (*Code Civil*) izklāstītie noteikumi par mantošanas kārtību un mantojuma dalīšanu. Tādējādi, ja nav labākas vienošanās starp ģimenes locekļiem vai testamentāra rīkojuma (*disposition testamentaire*) par pretējo, šo mantu var nodot glabāšanā ģimenes loceklim, kuru tiesas uzskata par tās turēšanai visvairāk piemērotu. Tādējādi dzimtas īpašums nevis tiek nodots konkrēta ģimenes locekļa īpašumā, bet gan tiek uzticēts kādam ģimenes loceklim, kam par to jā rūpējas un tas jā dara pieejams pārējiem ģimenes locekļiem.

Kapavietas

Kapavieta ir vieta kapsētā (kapenes vai kaps). Kapavietu nolūkam ar ģimeni ir īpaši cieša saikne, kas saskaņā ar Francijas judikatūru attaisno atkāpšanos no vispārējām mantojuma tiesībām.

Tādējādi, atkāpjoties no [Civilkodeksa 815. panta](#), kapavietas nekad nedrīkst dalīt – tās tiek nodotas mantiniekiem, kuri kļūst par to pastāvīgajiem kopīpašniekiem (*indivision perpétuelle*). Šiem mantiniekiem kā kopīpašniekiem ir tiesības tikt apglabātiem šajā kapavietā, apglabāt tajā savus ģimenes locekļus un iebilst pret to, ka kapavietā tiek apglabātas personas, kuras nav kapavietas pircēja (*concessionnaire*) ģimenes locekļi.

Literārais un mākslas īpašums

☒ Intelektuālā īpašuma kodeksa (*Code de la propriété intellectuelle*) [L111-1. pantā](#) ir noteikts, ka autortiesībām (*droit d'auteur*) piemīt intelektuālo tiesību un personisko tiesību iezīmes (piem., tiesības izziņot darbu, tiesības norādīt sevi kā darba autoru, tiesības uz darba neaizskaramību), kā arī finansiālo tiesību iezīmes (piem., tiesības saņemt kompensāciju par darba izziņošanu).

Intelektuālā īpašuma kodeksā ir ietverti vairāki īpaši noteikumi, ar kuriem tiek izdarīta atkāpe no parastajiem noteikumiem par mantošanas kārtību, lai aizsargātu autortiesības.

Piemēram, attiecībā uz finansiālo tiesību iezīmēm [Intelektuālā īpašuma kodeksa L123-6. pantā](#) ir noteikts, ka pārdzīvojušajam laulātajam ir īpašs lietojums attiecībā uz izmantošanas tiesībām (*usufruit spécial sur le droit d'exploitation*), ko autors nav izmantojis. Doktrīnā tiek uzskatīts, ka šis īpašais lietojums "ir skaidrojams ar to, ka uzskatāms, ka pārdzīvojušā laulātā gādība ir veicinājusi intelektuālu darbu radīšanai labvēlīgu vidi, un ka līdz ar to ir likumīgi piešķirt šim laulātajam kompensāciju, dodot tiesības gūt labumu no šā radošā darba rezultāta" (*Grimaldi, M., Droit patrimonial de la famille, Dalloz Action, 7th edition 2021/2022, No 235.201*).

Attiecībā uz intelektuālo un personisko tiesību iezīmēm [Intelektuālā īpašuma kodeksa L121-2. pantā](#) ir noteikts, ka pēc autora nāves "tiesības izziņot autora darbus pēc autora nāves īsteno autora izraudzīts(-i) testaments izpildītājs(-i) (*exécuteurs testamentaires*) visu savu mūžu. Ja testaments izpildītāju nav vai pēc viņu nāves šīs tiesības, ja vien autors nav noteicis citādi, īsteno šādā secībā: pēcnācēji, laulātais, pret kuru nav galīga sprieduma par laulāto atšķiršanu (*jugement passé en force de chose jugée de séparation de corps*) un kurš nav stājies jaunā laulībā, mantinieki, kas nav pēcnācēji, bet kas mantošanas kārtībā iegūs visu mantojumu vai tā daļu, kā arī vienīgie legātāri (*légataires universels*) vai personas, kas saņems visu gaidāmo mantojumu dāvinājumā (*donataires*)". Tātad šajā pantā minētā personu secība atšķiras no [Civilkodeksa 734. pantā](#) paredzētās secības, kādā mirušā mantinieki manto mantojumu.

Lauksaimniecības nomas līgumi

Lauksaimniecības nomas līgums (*bail rural*) ir līgums, saskaņā ar kuru īpašnieks vai iznomātājs (*bailleur*) iznomā lauksaimniecības zemi vai ēkas īrniekam vai nomniekam (*exploitant*), pretī saņemot nomas maksu. Ar šādu līgumu zemi vai ēkas var darīt pieejamas lauksaimnieciskai darbībai.

[Lauku un jūras zivsaimniecības kodeksa](#) (*Code rural et de la pêche maritime*) [L411-34. pantā](#) ir paredzēts, ka lauksaimniecības nomas līgums principā turpinās par labu mirušā laulātajam, partnerim, ar kuru mirušais bija noslēdzis civiltiesisku solidaritātes paktu (*pacte civil de solidarité*), kā arī mirušā augšupējiem un lejupējiem radniekiem, kuri darbojas saimniecībā vai tajā faktiski bija darbojušies piecu gadu laikā pirms mirušā nāves.

Šo īpašo noteikumu pamato lauku saimniecības darbības īpatnības. Ar to tiek izdarītas šādas atkāpes no vispārējām tiesībām:

- radnieki sānu līnijā (t. i., brāļi un māsas), kas saskaņā ar vispārējām mantojuma tiesībām ir mirušā mantinieki, nevar iegūt tiesības uz lauksaimniecības nomas līgumu,
- lai Lauku un jūras zivsaimniecības kodeksa [L411-34. pantā](#) uzskaitītās personas varētu iegūt tiesības uz lauksaimniecības nomas līgumu, tām pirms mirušā nāves jābūt bijušām faktiski iesaistītām lauku saimniecības darbībā.

Īpaši noteikumi par pāra mājokļa aizsardzību

Ir paredzēti īpaši noteikumi ar mērķi nepieļaut, ka laulātais vai partneris reģistrētās partnerattiecībās manto pāra mājokli kopā ar citiem mirušā mantiniekiem. Šie noteikumi ir paredzēti tāpēc, ka mājoklis ir cieši saistīts ar ģimeni, un to mērķis ir saglabāt pārdzīvojušā laulātā dzīves vidi vai – mājokļa īres (*baux d'habitation*) gadījumā –

dzīves vidi mirušās personas partnerim reģistrētās partnerattiecībās.

Civilkodeksa 1751. pantā attiecībā uz mājokļu īri ir noteikts koplietošanas (*cotitularité*) princips. Tātad tajā ir paredzēts, ka “uzskata, ka tiesības uz tādu telpu īres līgumu, kurām nav ne profesionāla, ne komerciāla rakstura un kuras abi laulātie faktiski izmanto par dzīvesvietu, neatkarīgi no laulāto mantiskajām attiecībām un neskarot vienošanās par pretējo, un pat ja īres līgums ir noslēgts pirms laulībām vai stāšanās reģistrētās partnerattiecībās, ja partneri to kopīgi pieprasa, ir abiem laulātajiem vai partneriem reģistrētās partnerattiecībās” .

Minētā panta pēdējā daļā ir noteikts, ka “viena laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās nāves gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam vai partnerim reģistrētās partnerattiecībās, kas dzīvo tajā pašā mājoklī saskaņā ar īres līgumu, ir ekskluzīvas tiesības uz šo īres līgumu, ja vien viņš no tām skaidri neatsakās”.

Civilkodeksa 764. pantā ir paredzēts, ka tad, ja mājoklis pieder abiem laulātajiem kopā vai tikai mirušajam laulātajam, laulātajam, kuram ir tiesības uz mantojumu un kurš otra laulātā nāves brīdī faktiski dzīvojis konkrētajā mājoklī kā galvenajā dzīvesvietā, ir tiesības līdz savai nāvei uzturēties šajā mājoklī (*droit d'habitation*) un izmantot mēbeles (*droit d'usage sur le mobilier*). Atšķirībā no noteikuma, ko piemēro mājokļa īres līgumiem, šis izņēmums attiecas tikai uz laulātiem pāriem (bet ne uz pāriem, kas stājušies reģistrētās partnerattiecībās).

2. Īpaši noteikumi par dalīšanu: preferenciāls piešķirums

Mantojuma dalīšana ir mantojuma nokārtošanas pēdējais posms. Ar to tiek izbeigts kopīpašums, jo dalīšanā katram mantiniekam tiek piešķirtas individuālas tiesības uz mantu, kas ietilpst dalāmajā mantojumā.

Principā, lai sadalītu mantojumu, ir jāizveido tik daudz daļu, cik daudz ir mantinieku, kas kopā ir tiesīgi saņemt daļu no mantojuma (**Civilkodeksa 827. pants**). Principā visām daļām ir vienāda vērtība; ja mantojuma sastāva dēļ nav iespējams izveidot daļas ar vienādu vērtību, starpību kompensē, veicot maksājumu, lai daļu vērtību izlīdzinātu (*soulte*) (**Civilkodeksa 826. pants**).

Civilkodeksa 830. pantā ir noteikts, ka veidojot daļas un nosakot to sastāvu, būtu jācenšas nesadalīt daļās ekonomiskās vienības un citas mantas kolekcijas, kuru sadalīšanas rezultātā mazinātos to vērtība.

Līdzmantinieki var vienoties par to, kam piešķirt katru daļu. Ja vienošanās starp viņiem nav panākta, daļas piešķir izlozes kārtībā.

Tomēr dažu veidu mantu var izslēgt no izlozes un preferenciāli piešķirt konkrētam mantiniekam. Proti, noteikumos ir paredzēts, ka pārdzīvojušais laulātais vai jebkurš mantinieks līdzīpašnieksvar prasīt viņam preferenciāli piešķirt (*attribution préférentielle*):

- jebkuru lauksaimniecības, tirdzniecības, rūpniecības, amatniecības vai profesionālo uzņēmumu, kurā viņš faktiski piedalās vai ir piedalījies (**Civilkodeksa 831. pants**). Šī preferenciālā piešķiršana ir piemērojama uz likuma pamata jebkurai saimniecībai, kuras platība nepārsniedz Valsts padomes dekrētā noteiktos ierobežojumus, ja vien tiesa nav noteikusi, ka tā paliek kopīpašumā (**Civilkodeksa 832. pants**). Pārējos gadījumos par to tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, jāpieņem galīgais lēmums,
- īpašumtiesības vai īres tiesības uz telpām, kuras viņš faktiski izmanto par dzīvesvietu, ja viņš tur dzīvojis mirušā nāves brīdī, un uz tajās esošajām mēbelēm, kā arī mirušā transportlīdzekli, ja viņam tas nepieciešams ikdienas vajadzību apmierināšanai (**Civilkodeksa 831-2. panta 1. punkts**). Šo preferenciālo piešķiršanu piemēro uz likuma pamata (**Civilkodeksa 831-3. pants**),
- īpašumtiesības vai nomas tiesības uz uzņēmuma telpām, ko viņš faktiski izmanto uzņēmējdarbības veikšanai, kā arī šai darbībai nepieciešamās kustamās lietas (**Civilkodeksa 831-2. panta 2. punkts**). Par šo preferenciālo piešķiršanu tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, jāpieņem galīgais lēmums,
- visas kustamās lietas, kas vajadzīgas, lai izmantotu lauksaimniecības īpašumu (*exploitation d'un bien rural*), ko mirušais apsaimniekojis kā lauksaimnieks vai pusgraudnieks, ja nomas līgums turpinās ar pieprasītāju vai ja pieprasītājam ir piešķirts jauns nomas līgums (**Civilkodeksa 831-2. panta 3. punkts**). Par šo preferenciālo piešķiršanu tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, jāpieņem galīgais lēmums.

Preferenciālā piešķiršana nekad nav automātiska, pat ja tā ir piemērojama uz likuma pamata. Tas nozīmē, ka pārdzīvojušajam laulātajam vai mantiniekam, kurš vēlas to izmantot, tā vienmēr ir jāpieprasa.

2 Vai saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem šādi īpaši noteikumi ir piemērojami iepriekš minētās mantas mantošanai neatkarīgi no mantošanas kārtībai piemērojamajiem tiesību aktiem?

No iepriekš izklāstītajiem mantošanas kārtības noteikumiem, kas atkāpjas no vispārējām tiesībām, tikai divi ir piemērojami neatkarīgi no mantošanai piemērojamajiem tiesību aktiem:

- noteikumi par preferenciālo piešķiršanu. Kasācijas tiesa (*Cour de cassation*) ir nospriedusi, ka “noteikumi par preferenciālo piešķiršanu to ekonomiskā un sociālā nolūka dēļ ir prevalējošas imperatīvas normas, tādējādi ir piemērojami noteikumi, kas izklāstīti nekustamā īpašuma atrašanās vietas tiesību aktos” (1. civillietu tiesas kolēģijas 2012. gada 10. oktobra spriedums apelācijas lietā Nr. 11-18.345, publicēts Biļetenā),
- noteikumi par autoru personiskajām tiesībām (*droit moral des auteurs*). Tā Kasācijas tiesa ir norādījusi, ka “noteikumi, kas paredz, ka Francijā personai, kas ir literāra vai mākslas darba autors, ir tās labā nostiprinātās personiskās tiesības, ir obligāti piemērojamas tiesību normas” (1. civillietu tiesas kolēģijas 1991. gada 28. maija spriedums apelācijas lietās Nr. 89-19.522 un Nr. 89-19.725, publicēts Biļetenā).

3 Vai saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem pastāv īpaša procedūra, lai nodrošinātu atbilstību iepriekš minētajiem īpašajiem noteikumiem?

Valsts tiesību aktos nav paredzētas īpašas procedūras iepriekš minēto īpašo noteikumu ievērošanas nodrošināšanai.

Lapa atjaunināta: 20/11/2025

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.